

MONITOR SIYOSATA INSTRUMENTLARINING BANK TIZIMIDA DOLLARLASHUVNING PASAYTIRISHGA TA'SIRI

Saidov Sherzod Abdullajanovich

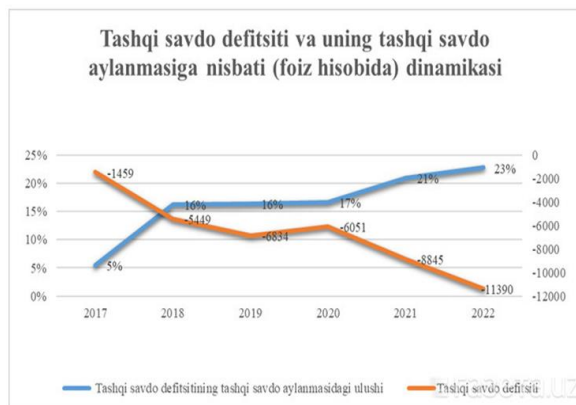
Ipoteka bank Sergeli filial chakana amaliyotlari bo'limi boshlig'i

Annotatsiya: *Maqolada pul-kredit siyosatining ilmiy-nazariy asoslari va uning makroiqtisodiy barqarorlikni rivojlantirishdagi o'rni, majburiy zaxiralarning nisbatan yuqori stavkalarining tijorat banklarining kredit salohiyatiga va iqtisodiyotdagi pul massasi darajasiga salbiy ta'siri, shuningdek pul-kredit siyosati. Bizda tartibga solish va nazorat qilish choralari to'plami sifatida tan olingan tadqiqotlar va tegishli ilmiy xulosalar rejalashtirilgan.*

Kalit so'zlar: *pul-kredit siyosati, pul-kredit siyosati vositasi, iqtisodiy o'sish, tijorat banki, qayta moliyalash stavkasi, foiz stavkasi, kredit, inflyatsiya, pulga talab, pul massasi, monetizatsiya.*

O'zbekiston Respublikasida pul-kredit siyosatini takomillashtirish iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishning zarur shartlaridan biri deb topildi. Jumladan, O'zbekistonning 2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi rivojlanish strategiyasida milliy iqtisodiyotning jadal rivojlanishi va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlar, jumladan, yillik inflyatsiya darajasini 2022-yilda 9 foizga, 2023-yilda 5 foizga, byudjet taqchilligini esa 3 foizga yetkazish, ko'rsatkichdan oshib ketmasligini ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlar ko'zda tutilgan, davlat ulushiga ega bo'lgan tijorat banklarida transformatsiya jarayonlarini yakunlash va 2026 yil oxiriga kelib bank aktivlaridagi xususiy sektor ulushini 60 foizgacha oshirish makroiqtisodiy barqarorlikni yanada mustahkamlash va iqtisodiy o'sishning yuqori sur'atlarini saqlab qolish uchun zarur shart-sharoitlar[1].

Shunday qilib, kelgusi besh yil ichida aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulot 1,6 baravar ko'paytirilishi va 2030 yilga kelib aholi jon boshiga daromad 4000 AQSh dollaridan oshirilishi, shuningdek, "yuqori-o'rta" aholi safiga qo'shilish uchun asos yaratishi kerak. - daromadli mamlakatlar", davlat. Qarzni boshqarishning maqsadi yangi jalb qilingan tashqi qarz miqdori 4,5 milliard AK dan oshmasligini ta'minlashdir., yiliga bir dollar.

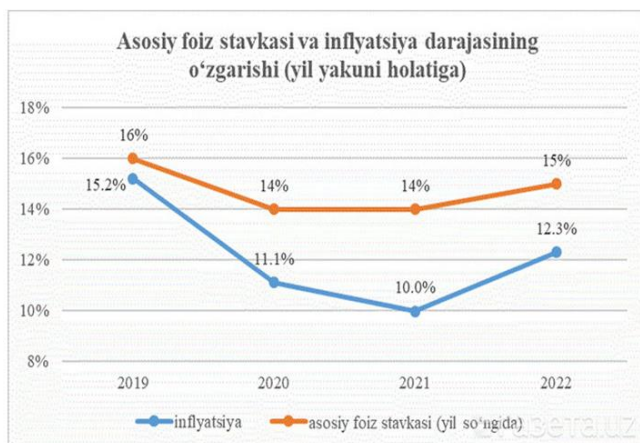
Raqamlarga nazar tashlaydigan bo'lsak, 2017-yilda tashqi savdo taqchilligi umumiy tashqi savdo aylanmasiga nisbatan 1,4 milliard dollarni yoki 5 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2022-yil oxiriga kelib bu ko'rsatkich 11,3 milliard dollarni yoki umumiy tashqi savdo aylanmasiga nisbatan 23 foizni tashkil etdi. Boshqacha qilib aytganda, so'nggi besh yil ichida Hyman tashqi savdo defitsiti sakkiz baravar, kapital hisobvarag'ida esa besh baravar oshdi. Ushbu tendentsiyani tushuntirish uchun tashqi savdoni nisbatan erkinlashtirish va qo'shni davlatlar bilan savdo aloqalarini yaxshilash kabi omillarning o'zi etarli emas.

Pul-kredit siyosati

Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, Markaziy bank yuqori inflyatsiyani ushlab turish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun nisbatan qattiq pul-kredit siyosatini olib boradi. Regulyator qat'iy pul-kredit siyosatini olib borish orqali asosiy foiz stavkasi (qayta moliyalash stavkasi) va inflyatsiya o'rtasidagi ijobiy farqni saqlaydi.

Ma'lumot uchun: yumshoq pul-kredit siyosati - bu Markaziy bankning iqtisodiyotni qo'shimcha rag'batlantirishni ta'minlash maqsadida, asosan, asosiy foiz stavkasini pasaytirish orqali pul massasini ko'paytirishga qaratilgan siyosati. Ko'pgina mamlakatlar inqiroz arafasida foiz stavkalarini pasaytirish orqali iqtisodiyotni rag'batlantirishga intilmoqda. Boshqa tomondan, nisbatan qattiq pul-kredit siyosati yuqori inflyatsiyaga qarshi kurash siyosati bo'lib, u asosiy foiz stavkasini oshirishni, shuningdek inflyatsiya darajasi va asosiy foiz stavkasi o'rtasidagi ma'lum ijobiy farqni saqlab qolishni ta'minlaydi.

Boshqacha qilib aytganda, Markaziy bank yuqori inflyatsiyaga qarshi kurashish va iqtisodiyotni "sovutish" uchun bazaviy foiz stavkasini inflyatsiyadan biroz yuqoriroq darajada ushlab turadi. Xususan, 2019 yilda bazaviy stavka va inflyatsiya o'rtasidagi farq 0,8 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2022 yil oxiriga kelib bu farq 2,7 foizni tashkil etdi

Xulosa qilib aytish mumkinki, pul-kredit siyosati va uning makroiqtisodiy savdo muammosiga ilmiy-nazariy qarashlarning ta'siri va umumlashtirilishi ulardan pul-kredit siyosatini takomillashtirish sohasida pul-kredit siyosatini ishlab chiqishda foydalanishdir.

ADABIYOTLAR:

1. 2022-2026 йилларга мулжалланган янги Ўзбекистоннинг Тараққиёт стратегияси туғрисида. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги ПФ-60-сонли фармони. www.lex.uz.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 13 сентябрдаги ПК,-3272-сонли "Пул-кредит сиёсатини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари туғрисида"ги қарори. www.lex.uz.
3. Малкина М.Ю. Инфляционные процессы и денежно-кредитное регулирование в России и зарубежом. Учебное пособие. - М.: ИНФРА-М, 2012.- С. 254.
4. Моисеев С.Р. Денежно-кредитная политика: теория и практика. Учебное пособие. - М.: Московская финансово-промышленная академия. 2011. - С. 21.
5. Виноградов Д.В., Дорошенко М.Е. Финансово-денежная экономика. Учебное пособие. - М.: Изд. дом. ГУ ВШЭ, 2009. - С. 360.
6. Миллер Р.Л., Ван-Хуз Д.Д. Современные деньги и банковское дело. Пер. с англ. - М.: ИНФРА-М, 2000. - С.428.